

HEGYOMLÁS

NÉMETH ISTVÁN

Maceráltak engem azelőtt is, de azt még nevetve tették, na, mi újság a *Kalapáti cégnél*, vagy mit szól ehhez a *Kalapáti Részvénytársaság*; mi csak egy egyszerű asztalosszövetkezet voltunk, asztalosüzem, velünk a községi fejesek úgy labdázta, ahogy akartak. Úgy éreztem, egy kicsit le is kezelnek bennünket. „Ti ott kint a juhszálon összeütitek a napi kétszáz számlit és aztán fáj a farkatok! Mentek le a Tiszára pecázni.” Ebben félreérthetetlenül benne volt az is, hogy nekik bizony ott bent se éjjelük, se nappaluk, az a valami amit ők csinálnak, ők, a vezetőség; az a nagy munka, ahhoz képest a termelés gyerekjáték, merő szórakozás meg ilyesmi. Nem akartam velük örökké veszekedni. Pedig nagyon főnről tudták mondani: na, a Sámlygyár már megint terjeszkedik? Előre csináljátok nekünk a gondot, ha egyszer csődbe juttok. De még ehhez is tudtak jó pofát vágni. Ha néha fáj is, nem vehettem komolyan: mert fáj. Nekik én csak *Kalapáti és Ts.* voltam vagy *Kalapáti és Fiai*. Pedig a céget ők keresztelték el *Rohammunkásnak*, mi asztalosok szerényebb nevet szerettünk volna neki adni, nekünk jobban tetszett a *Jávor*, meg is indokoltuk, mért. A jávorfa a juharfélék népies neve, most mi, asztalosok is népi államot építünk, ezt már az üzemünk nevével is igyekszünk kifejezésre juttatni. Ezen túlmenően azért szeretnénk az üzemünknek ezt a nevet adni — születése, megalakulása korában egyszerűen *Asztalosszövetkezetnek* hívtuk —, mert a jávorfa az összes forgácsoló eljárással könnyen és simán megmunkálható, jól ragasztható, jól faragható, egyenes és sima hasítású, szögtartóképesége kedvező, a pácokat, a lakkokat jól felveszi és végül, de nem utolsó sorban, mert hazai, őshonos fajta. Indoklásunkat fitymálva elvetették. A Jávor semmitmondó, nem fejezi ki az üzemé fejlődött asztalosszövetkezet lényegét és

azt a korszellemet, amelynek közepette létrejött. Mit mond az, hogy Jávor? Semmit, mindamellert még félrevezető is lehet: a tájékoztatlanabbakat esetleg a jávorszarvasra emlékeztetheti, hogy a csodaszarvasról ne is beszéljünk. Elég volt a csodaszarvasokból meg a Turáni vadászokból! Most más világot élünk, a munka, a rohammunka világát, ne szégyelljük akkor ezt a szót kiszégezni az üzemek fölé se... Hát így kapta a mi cégünk a Rohammunkás nevet. Persze a fejesek szemében továbbra is Kalapáti Cég, Kalapáti Részvénytársaság, Kalapáti és Ts. maradtunk. Vagy egyszerűen csak Sámlygyár. Éppen azok szemében és száján, akik elkereszteltek bennünket Rohammunkásnak.

No de ezt még mind könnyen lenyeltem volna. Mert máskülönbben nem bántottak, nem gáncsokodtak. Az esetleges csődbejutást se mondták komolyan, de könnyebb volt a lelküknek, ha mondogathatták. Üzemfejlesztési terveimet támogatták, igaz, mindig éreztették velem, hogy amit én csinálok, nem is olyan nagy valami, mert én egymagamban, nélkülük — a községi fejesek nélkül — nulla lennék.

Külön élvezte, ha macerálhatott, a Panyi Jóska, a belügyi főnök, akivel valamikor a legjobb haverok voltunk. Jóskával együtt vártuk az oroszokat. Elrejtőztünk a parti füzesben és napokon át vártuk őket. Arra nem is gondoltunk, hogy a járőr, előőr, valaki, esetleg le is puffanthat bennünket. Ettől Panyi Jóska egyébként se félt volna. Mert őt az oroszok egyszerűen nem puffanthatják le. Úgy bízott bennük, mint akinek titkos kapcsolata van velük. Panyi Jóskának talán volt is velük titkos kapcsolata. A jófene tudja. Az azért rettentően bántotta, baszta a csőrét, hogy az oroszok nem nálunk, hanem Adánál keltek át a Tiszán. De csakhamar jutott belőlük hozzánk is. Számomra az volt a legnagyobb kiábrándulás, hogy az oroszok nem ruhával és élelemmel megrakott teherautókkal érkeztek, amit, Panyi Jóska szerint, szét fognak osztani a szegény nép között. Persze nem mertem erről a kiábrándulásomról szólni és röstelkedtem is magamban, hogy lehettem annyira naiv, hogy ilyesmit elhittem, igaz, nem akárki terjesztette ezt, hanem a legjobb haverom, és nem akárkikről, hanem a szegénység felszabadítóiról. Panyi Jóska így is nagyon meg volt velük elégedve. Került-fordult, ő lett a rendőrfőnök, aztán elvitték valami tanfolyamra s kinevezték belügyi főnöknek.

Én is haladtam a magam útján, magam köré gyűjtöttem a város öt legjobb asztalosmesterét és a Grabinszki-féle házban megalakí-

tottuk az asztalosszövetkezetet. Álomban is a faipart csináltam. Én voltam a beszerző, az utazó, a főkönyvelő, az igazgató, egyszóval mindenes, hamarosan fölvevünk tíz inast és hat segédet, hamarosan szűk lett a Grabinszki ház, ekkor elkaptuk a régi fatelepet a nagy fészerekkel, ott rendezkedtünk be, gépeket vettünk, de még gépekkel se győztük, akkora volt a megrendelés. Ekkor már huszonnölc asztalossal, tizenhárom segéddel és húsz inassal dolgoztunk, engem a fejesek elneveztek sámligyárosnak, pedig a fő termékünk már rég nem a sámli és seprűnyél volt és már rég nem is egyszerű asztalosszövetkezet voltunk, hanem asztalos üzem, a régi fatelep bejárata felett két méter hosszú címtábla hirdette a gyár új nevét, a Rohammunkást, amit a fejesektől kaptunk ajándékba.

Panyi Jóska-val továbbra is megtartottuk a haveri kapcsolatokat, összejártunk, bár ő, amióta belügyi főnök lett, érezte velem, hogy egy gyárigazgató, hozzá képest mégis csak egy gyárigazgató. Attól fogva egy kicsit fölülről kezdett kezelni, ő talán ezt nem is tudta, észre se vette magáról, de viszont én rögtön megéreztem, valahogy nyersebb és önteltebb lett, mint azelőtt s megengedett magának olyan goromba viccet is, hogy egyik lebukásunk alkalmával, tökrészen előrántotta a revolverét s a revolver hideg csövét a halántékomnak szorította: „Mit szólnál haver, ha most...” Én abban a pillanatban kijózanodtam: „Azonnal tedd le!” „Az nem te mondd meg, te sámligyáros, hogy én mit csináljak” — mondta vérbe forgó szemekkel, nyáltól csillogó szájszéjjel, de azért most ő maga is jobbnak látta, ha egyelőre elteszi a revolverét. Mielőtt azonban zsebre sülyesztette volna, egy sorozatot beleeresztett a mennyezetbe. „Mit gondolsz, ki vagy te?! — mondta megvetően. — Egy senki. Akkor taposlak le, amikor akarlak.” „Jó, hát akkor tapossál el, haverkám.” „Lehet, hogy egyszer még annak is elérkezik az ideje.” Ráhagytam, hiszen nem tudta, mit beszél. Be volt szedve, mint a segg.

Akkor volt igazán elemében, ha macerálhatott. Amikor még csak két-három konyak volt benne. Szokták mondani, csak azt lehet cseszegetni, aki hagyja magát. Nem éppen így van. Megfigyeltem, bizonyos embereket a hatalom teljesen megváltoztat, Panyi Jóska-t is megváltoztatta, nyersebbé, önteltebbé tette, bár az én haveromban azelőtt is volt bizonyos kivagyiság, de nem akkora mértékben, mint amióta belügyi főnök lett. Töltött magának konyakot — én munkaidő alatt elvből soha egy kortyot se ittam —, a kis konyakospoharat a halántékához szorította mint egy rossz színész és vizsgáztató

szemeit rám meresztette: „Nálatok ott kint a juhszélen, ugye haverom, abban a kócerájban ugye mindig minden a legnagyobb rendben van?” És továbbra is merőn nézett rám, szinte átfúrta tekintetével. Megcsillant nedves szájaszéle: „Jó nektek! Ledolgozzátok a nyolc órát s fáj a farkatok. Mentek le a Tiszára horgászni.” Várt egy kicsit, de szigorú pillantásával lefogta a szám, nehogy közbeszóljak, mert még nem fejezte be. „Dehát ezért harcoltunk, hogy végre már a munkásosztály is élvezze az életet. Nem igaz, sámligyáros haverom?” — s nevetve nagyot a combomra csapott.

Képtelen voltam vele — velük, fejesekkel — egyenrangú félként beszélni. Nem is lehetett, mert nem tartottak magukkal egyenrangúnak. Én csak egy szürke kis gyárigazgató voltam, akit még csak nem is ők neveztek ki a gyár élére, hanem maguk a munkások választottak meg, amire a vezetőség nagykegyesen ráadta az áment. Igaz, lépten-nyomon éreztették velem, hogy ők, a vezetőség, bármelyik pillanatban leválthat az üzem éléről. Hogy én az ő eszközüik, játékszerük vagyok. De ez akkor inkább valami homályos sértődöttségként élt bennem, mert nem láttam át tisztán a helyzetet s nem is volt különösebb okom ezen töprengeni. Hagytak élni s még azt az illuziót is meghagyták, hogy valahogy a körön, a körökön belül érezzem magam. Nem érdekelt. Engem egyedül a faipar érdekelt, az asztalosüzem fölvirágoztatása; mindig azt mondtam, mert mindig naivul kibeszéltem, amiről álmodoztam: izzig-vérig csak a faipar.

S ezt az egyet állítólag jól is csináltam. A fejések azt hitték, más-hoz is ugyanígy értek. És ezzel aztán rám is szakasztották a hegyet.

Épp egy szlovén céggel tárgyaltam, amikor rámtelefonált Sörös Géza, hogy azonnal menjek be hozzá. Rendben van, Gézám, itt van nálam egy szlovén üzletfél, megtárgyaljuk vele a megtárgyalandókat és máris rohanok. Egy szót se, passzold át a szlovént a helyettesednek és máris indulj. Ez most mindennél előbbre való! Tán csak nem gyulladt ki a városháza? — gondoltam magamban. Mivel nekem helyettesem nem volt, meg titkárnóm se volt, megkértem a szlovént, hogy várjon, mert halaszthatatlan ügyben a városlőkhöz kell rohannom. Azzal föl pattantam a kerékpárra és bekarikáztam a városházára. Mert abban az időben egy gyárigazgató még kerékpáron járt vagy gyalog.

Sajnáltam a szlovént itthagyni és bosszankodtam Sörös Gézára. A szlovénnek szemetet, hulladékot adtunk el első osztályú épület-faért. Női cipősarkot szállítottunk neki, azt lehet mondani vagon-

tétellen. A cipősarkat hulladékfából állítottuk elő, a suszterok, a mi susztereink ezt vonták be szintén hulladékbőrrel. A semmit is el kell tudni adni, így vergődünk mi föl lassan a semmiből üzemmé, gyárrá. A fejesek cseszegettek is ezért bennünket eleget, de azért ha komolyra fordult a szó, elismerték, hogy jól dolgozunk. Egy kicsit szeleburdi ugyan az a Kalapáti, de azt el kell ismerni, hogy a szarból is pénzt csinál. Mi lenne egy ilyen vállalkozóból a korlátlan lehetőségek hazájában, Amerikában?! Második Rockefeller! Persze az ilyesmiben mindig több volt a gúny, mint a csodálat. Bántam is én, csak hagyjanak bennünket élni. Az asztalosaim dolgoztak, mint a güzü. Ők már akkor teljesítmény szerint kapták a fizetésüket, pedig öngazgatásnak, munkástanácsnak, ilyesminek még híre-hamva se volt.

Sörös Géza széles gesztusokkal fogadott. Ennek az embernek a ruhája mindig kifogástalanul vasalt, de az arca mindig olyan gyűrött volt, mintha egész éjszaka mulatott volna, pedig kocsmát belülről tán még nem is látott. Most az egyszer sima volt az arca is és mosolygós.

— Mennyi a fizetésed ott kint abban a kócerájban? — kérdezte rögtön, ahogy leültetett.

Azt a „kócerájt” három hónappal ezelőtt épp Sörös Géza avatta föl, ő vágta el a szalagot, ő tartotta az avató beszédet, amelyben a város legkorszerűbben felszerelt üzemének nevezett bennünket, ami igaz is volt. Most megint „kóceráj”. De hagyjuk . . .

Megmondtam mennyi a fizetésem, pedig tudta ezt ő maga is. De nem lenne Sörös Géza, ha nem fontoskodhatna.

— Elsejétől kezdve ennek a dupláját fogod kapni! — jelentette ki önelégülten.

Kifejtettem, hogy nem kérek fizetésemelést, mert azt tartom egyetlen helyes elvnek, hogy ez, a fizetésem, az üzem gazdálkodásával legyen összhangban; ha rosszul gazdálkodunk, nem vehetünk fel nagy pénzeket, de ha jól gazdálkodunk, azt érezzük meg a borítékunkon is. És egyébként sem mennék bele olyasmibe, hogy a fizetésem kiugró legyen a dolgozókéhoz képest, akik anyait-apait beleadnak a munkába, látom, mire képesek, ott vagyok mindig köztük, velük együtt lélegzek.

Az elnök a szavamba vágott:

— De azért ne félj, nem fogunk szentté avatni. És nem is ezért hívattalak. Tudunk az erényeidről, ha nem is dicséred folyton magadat meg az asztalosaidat. Legyél kicsit szerényebb és dolgozz még

többet Erre, elsejétől alkalmad is nyílik. Hatósági személyt csinálunk belőled.

Biztos láthatta, hogy elváltozik az arcom, de még az arcom színe is, mert nagyon rámcsozátkozott:

— Tán nem is tetszik?

Ott volt a számon, hogy a legkevésbé sem, de meg se tudtam szólalni.

— Kalkulálni tudsz, szervezni tudsz, számolni tudsz, itt mind-egyikre nagy szükséged lesz. Ugy döntöttünk, hogy elsejével átveszed az adóügyi osztály vezetését.

Kifolyt belőlem minden erő. Ha eddig nem ültem volna, most biztos ott roskadok össze. Azt akartam elrebegni, hogy én nem szívesen szakadnék el a faipartól, de szólni se volt erőm.

— Most visszamész a juhszélre, megengedjük, hogy kiszemeld az utódodat, átadod neki a gyár kulcsait, elsején pedig itt jelentkezel.

És nyújtotta a kezét. Nem is tudom, hogy kotródtam ki az ajtón. A biciklit magam mellett toltam, mert nem volt annyi erőm se, hogy fölüljek rá. Kiballagtam a „juhszélre”, a gyárba, a szlovén-nal befejeztük a tárgyalásokat, nem is tudom, hogy, mert én nem is tudtam a tárgyra figyelni.

Aztán hazamentem, pedig nem járt még le a munkaidőm, igaz, én ehhez nem is ragaszkodtam, soha, nem azt lestem, mikor üti el az óra a kettőt, sokszor ottfelejtettem magam délutánra is, bejártam, ha kellett, esténként is, mindig a gyár, mindig csak az a gyár, szidott is a feleségem, ha már nagyon megsokallta, te tán avval a rohadt gyárossal is hálsz már, azt ölelgeted álmodban is, hogy bújj a fenekébe annak a gyárnak! . . . Most hazamentem és leültem gondolkozni. De az agyam teljesen megbénult, bámultam csak a konyha földjét és állandóan azt hajtogattam magamban, hogy oda én semmi szín alatt nem megyek.

Estefelé elszaladtam a Jungábel Sanyi bácsihoz, az adófőnökhöz. Már tudott róla, hogy engemet szemeltek ki a helyére. Megsúgta: Ha nem akarom magamat idegileg tönkretenni, el ne vállaljam! Most a kisiparosokat akarják megszorítani. Az aktákat már elő is készítették, ott tornyosodnak annak az asztalnak a sarkán, amit neked szántak. Ugy gondolják, te magad is kisiparos voltál, te tudod majd a legjobban, hol kell elkapni a papucsosok, a pékek, a kovácsok, az asztalosok meg a többiek tőkét. Ott tárgyalták meg a jelenlétemben. De ha te erről egy szót is szólsz, téged én többé

nem ismerlek. Ezt megmondtam, mert mindig tisztességes embernek ismertelek. A többi a te dolgod.

Már másnap bementem és megmondtam az elnöknek, hogy én ezt nem tudom vállalni. Nem is vállalhatom, a fele kisiparos rokonom, Kalapáti. Persze erről hallgattam.

Sörös Géza úgy beszélt velem, mint egy szaros gyerekkel. A vezetőség hatósági embert akar csinálni belőlem és én most itt be vagyok szarva. Belőlem soha a büdös életben nem lehetett volna gyárigazgató, ha nem jön ez a mai világ. És most ez a hála és köszönet. És kikből lehetett valamikor hatósági ember? Ezt nekem is tudnom illene, mint párttagnak. És mint párttag, nem viselkedhetek úgy, ahogy akarok. Azt a posztot kell elvállalni, amit a párt kijelöl számomra. Különösen ilyen nehéz időkben, amikor az egész ország blokád alatt van.

Ezt én is tudom, de ti nem akarjátok megérteni, hogy én a faiparban sokkal többet tudok nyújtani, mint bárhol másutt és én izig-vérig...

A szavamba vágott: azt mi tudjuk a legjobban, hogy terád ebben a pillanatban hol van a legnagyobb szükség!

Harmadnap Bacsó, a párttitkár hívatott. Egy egész délelőtt gyomrozott, állandóan mondta, szóhoz se engedett jutni, minek is engedett volna, a véleményem úgyse érdekelte. Magam is beláttam, hogy itt kár is szólni, győzögetni, érvelni; kiteheded nekik akár a lelkedet is, ha már ők egyszer eldöntötték a sorsodat.

No ti az én sorsomat ugyan el nem döntitek, gondoltam még akkor naivul. De amikor kimentem a gyárba, rögtön láttam, hogy a kezük ide is elér, és akikről eddig azt hittem, hogy tűzön-vízen át követnének, bizony azt kellett tapasztalnom, hogy az én asztalোসaim az egyik napról a másikra fölismerhetetlenül, meredeken megváltoztak. Jó órában legyen mondva, azért mégse mind. De a döntő többség, sajnos, igen!

Különösen miután híre futott, hogy kihallgatáson voltam Panyi Jóskánál. Kihallgatást mondok, valójában Jóska baráti beszélgetésre rendelt be. De milyen baráti beszélgetés lehet az, amikor a belügy főnöke, még ha gyerekkori haverom is, hivatalból próbál ráncbaszedni engem?! De a beszélgetés valóban haveri hangnemben indult. Csakhogy, régóta tudom, Panyi Jóska ha akarom szelíd, ha akarom kemény; olyan könnyen ment ez nála, mint színésznek a játék. Játszott ő is; csakhogy ettől a játéktól néha a csontjába állt az embernek a félelem.

Előtte is kifejtettem őszintén, úgy, ahogy van: mézd, haverkám, ha senki más, te csak tudod, nem tegnaptól ismersz, nekem egy szenvedélyem van, a gyalú, egy libódító illat létezik számomra, a gyaluforgács, és ezt, a faipart, nem azért csináltam, hogy igazgató legyek, de mert szívügyemről lévén szó, még azt is, az igazgatóságot, elvállaltam. De hogy énbőlölem valaki aktakukacot csináljon, az az ember még nem született meg!

Panyi elővette a konyakosüveget, töltött, megnedvesítette a szája szélét s ha szemmel lehetne ölni, hát én abban a minutumban halott lettem volna. Nem lehetett ezt a tekintetet sokáig állni még annak se, aki Panyi Jóska lelki barátja volt. Meg tudta játszani, hogy úgy nézzen rád, mint egy vad idegenre, mint ahogy a legnagyobb ellenségére néz az ember, aki már nem is ellenség, csak áldozat, egy féreg, akit el kell taposni. Megsejtettem, hogy ez már nem játék többé.

Halántékához szorította a konyakospoharat, mintha kocsmában ülnék s úgy kérdezte, szinte keresztül fúrva a tekintetével:

— Mondja, Kalapáti elvtárs, kiket szeret maga jobban, az oroszokat vagy az angolokat?

Ha nem lettem volna ilyen sanyargatott helyzetben, elnevettem volna magamat; először is hogy Panyi lemagázott, hogy Kalapáti elvtársnak szólított, másodszor, hogy ilyen képtelenséget kérdez tőlem éppen ő, aki mindent tudott rólam. De most nem volt kedvem nevetni. Ha nem ültem volna, elvágódok. Elvesztettem az egyensúlyérzékeimet. Szédület környékezett.

— Felelj! — csattant fel a hangja.

— Jóska, haverkám... — dadogtam.

— A kérdésemre válaszolj: kiket szeretsz jobban: az oroszokat vagy az angolokat?

Gyerekek néz? Ilyesmit csak gyerektől szokás kérdezni. Nem nézett gyerekek, mert harmadszor is megismételte a kérdést s láttam rajta, ha nem válaszolok, ott üti meg menten előttem a guta.

Amennyire lehetett, próbáltam összeszedni magam. Tudtam, hogy az oroszokat már nem illik „szeretni” — ötvenet írtunk —, de nem voltam egészen tisztában vele, hogy az angolokat már lehet-e? Annál kínosabb volt számomra a helyzet, hogy ezt az a haverom kérdezi tőlem, akivel néhány évvel ezelőtt remegő izgalommal együtt vártuk az oroszokat a Tisza-parti füzesben. Akinek, velem együtt, soha semmi köze nem volt az angolokhoz.

Egyenesen a szemébe mondtam:

— Egyiket se!

Gúnyosan mosolygott:

— Egyiket se?

— Egyiket se.

Hátradőlt a széken, az arca elsötétült, egy pillanatra szinte megfeketedett, olyan mély meggyőződéssel és megvetéssel mondta:

— Nem szereted te a harmadikat se!

— Melyik harmadikat?

Még a tekintetével is tolt, távolított magától:

— Minket, bennünket.

Képtelen voltam megszólalni. Teljesen megbénult az agyam, annyi erő se maradt bennem, hogy az izmaim a csontjaimat összetartsák. És a csontjaimban se maradt egy szikrányi erő sem. Valami rám szakadt, a leomló hegynél is iszonyúbb valami, és maga alá temetett.

Nem is jól mondom: mintha a csontjaimat is porrá törték volna, annyi erő sem maradt bennem. Annyi se, hogy tiltakozni tudtam volna. Hiszen én úgy csüngtem ezen a mai világon, mint gyerek az anyja szoknyáján, Panyi Jóska most mégis azt vagdossa a fejemhez, hogy mindig is kétkulacsos voltam, azért törekedtem az asztalosüzem élére, hogy megfejem a kollektívát, sajnos a szemük láttára ez sikerült is nekem, odahaza fölhalmoztam a faanyagot, a deszkák színe-javát, arra számítva, hogy ha majd egyszer műhelyt nyitok, legyen, mivel „beindulnom”.

Ez a deszka-história csakugyan igaz volt. De egy szálát se lop-tam, mind a keresetemből vettem, hogy ha egyszer úgy fordulna a sorom, hogy kikopok az asztalosüzemből, mit tudom én, legyen mihez kezdenem. Szóval kikaparták ezt is. Kíváncsi voltam rá, hogy ha mégis elvállalom a nekem kiszemelt állást a városházán, megszámlálják-e, hány szál deszka van fölhalmozva az udvaromon? Dehogy számlálták volna meg! Észre se veszik, mint ahogy eddig se vették észre.

Ami még ezután történt, arról csak néhány szóval. Az asztalosüzemben gyűlést hívtak össze. Ennek a gyűlésnek nem az új igazgató kinevezése volt a tárgya, akit én jelöltem volna ki magam helyett, hanem a leváltásom. Az asztalosok, Bognár Józsi, Nagy Pista, a Tóth-Kanesz, Csáki Feri, mind, akik eddig — úgy mutatták, úgy éreztették — tűzön-vízen át is követtek volna, mert csakugyan kijártam nekik, hogy dolgozhassanak és kereshessenek is szépen, hát ezek mind szemlesütve felálltak és sorban elítéltek. Hogy az utóbbi időben bizony többet fáradoztam a saját ügyemben, mint az üzem

érdekében, hogy több ízben is arról áradoztam előtük, akkor fogom igazán megmutatni, mit tudok, ha megnyitom a saját műhelyemet, mert egy állami üzemben az egyéniség sohase bontakozhat ki úgy, mint a sajátjában, hogy jó kapcsolatok révén olyan faanyaghoz juthattam, persze a saját részemre, amit az asztalosüzemek nem is szagoltak még... és mondták, ha a városi küldött biztatására egy kicsit akadozva és meggyőződéstelenül is, mégis csak mondták, maguk elé bámulva, lesütött szemmel, de mégis kimondták, kimondatták velük a hamis és képtelen vádakat, egyedül Birinyi bácsi vágta a szemükbe, hogy ez mind szemenszedett hazugság, vagy ő a süket, a vak és a félrevezetett, ugyanolyan süket, vak és félrevezetett, mint amilyen tegnap még Nagy Pista, a Tóth-Kanesz, meg a többiek voltak, akik most tücsköt-bogarat összehordanak Kalapáti ellen, de akik tegnap még... Lehurrogták az öreget. Maga csakugyan nem lát semmit, nem veszi észre, hogyan változtatja meg a színét máról holnapra az osztályellenség. Ezt már a városi küldött dörögte.

Mert végül is azzá kiáltottak ki, osztályellenséggé és kimartak a gyárból, amit én alapítottam, kimartak a pártból, elmartak a városból, ahol születtem és felnőttem és ahol élni és dolgozni szerettem volna meghurcoltatásom után is. De amikor kimartak a gyárból, én, naiv lélek, még iparengedélyért folyamodtam, amit, természetesen, megtagadtak tőlem, ekkor bementem Sörös Gézához, nagyon barátságosan fogadott, mintha mi sem történt volna s megígérte, intézkedni fog, hogy az iparengedélyt minél előbb megkapjam. Még ma is intézkedik.